

25.6.2025

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntöne 15.5.2025; VN/11304/2024

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tuloverolain sekä muiden verolakien muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta. Esitystä täydennetään myöhemmin vuoden 2026 ansiotuloveroperusteilla sekä muilla tuloverolakiin ehdotettavilla muutoksilla hallituksen kevään kehysriihessä tekemien päätösten perusteella.

Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan seuraavaa:

Työnantajan maksamat oikeudellisen neuvonnan kustannukset

Pidämme ehdotusta työnantajan maksamien oikeudellisen neuvonnan kustannusten säätämisestä verovapaaksi tietyin edellytyksin erittäin kannatettavana ja perusteltuna.

Työntekijä voi joutua tavanomaisten työtehtäviensä suorittamisen vuoksi rikosprosessin kohteeksi, vaikka olisi huolellisesti noudattanut työnantajan ohjeistusta. Nykytilanteessa työnantajan korvattessa työntekijän oikeudellisen neuvonnan kustannuksia työntekijälle muodostuu palkaksi katsottava veronalainen etuus, mikä on kohtuutonta. On myös syytä ottaa huomioon, että työntekijällä itsellään ei välttämättä ole riittäviä taloudellisia resursseja vastata juridisista puolustautumiskustannuksistaan tehokkaasti. Tehokkaan puolustautumisen kannalta on tärkeää, että oikeudellisten neuvontakulujen verovapaus ehdotetaan koskemaan myös esitutkintavaihetta.

Ehdotetun sääntelymuutoksen taustalla on korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös KHO 2023:116, joka koski rikosprosessissa syytettynä olevaa työntekijää. Verotuksen ennakoitavuuden kannalta ja oikeudellisen epävarmuuden poistamiseksi on perusteltua, että työnantajan maksamien oikeudenkäyntikulujen verokohtelua selkeytetään myös siltä osin kuin työntekijä on rikosasiassa asianomistajan asemassa. Työtehtävissään rikoksen uhriksi joutuneen työntekijän juristikustannusten maksamisen tulee olla mahdollista vailla työntekijälle koituvaa veroseuraamusta. Esitys on myös tältä osin perusteltu.

Hallituksen esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan (s. 27):

”Olosuhteiden tulisi olla poikkeukselliset, jotta säännöksen verovapauden soveltuminen estyisi työnantajan intressin puuttumisen vuoksi. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, jos työnantaja korvaisi työntekijäosakkaan tai osakkaan yhtiössä töissä olevan lähiomaisen oikeudellisen neuvonnan kustannuksia tilanteessa, jossa myös säännöksen muiden verovapauden edellytysten soveltuminen olisi tulkinnanvaraista, ja olisi todennäköistä, että muille työntekijöille ei vastaavassa tilanteessa korvattaisi oikeudellisen neuvonnan kustannuksia.”

Yhden omistajan yhtiöissä oikeudellisen neuvonnan kustannusten korvaamiselle verovapaasti ei tule asettaa liian korkeaa kynnystä. Käytännössä yhtiön ainoan osakastyöntekijän ja verotuksellisen työnantajayhtiön intressit saattavat paikoin olla hyvin kiinteässä yhteydessä toisiinsa.

Lahjoitusvähennys

Toimialarajaukset ongelmallisia

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan verotuksessa vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukkoa laajennettavaksi. Lisäksi yhteisöjen ja luonnollisten henkilöiden vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukko yhtenäistettäisiin. Vähennyskelpoisia olisivat rahalahjoitukset, jotka on tehty tiedettä tai taidetta edistävään tarkoitukseen julkista rahoitusta saavalle yliopistolle, korkeakoululle tai näiden yhteydessä olevalle yliopistorahastolle. Lisäksi vähennyskelpoisia olisivat rahalahjoitukset, jotka on tehty tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen.

Esitysluonnoksesta käy ilmi (s. 10), että järjestökentän talouden näkökulmasta kertalahjoitusten ja säännöllisen lahjoittamisen merkitys eroaa selvästi eri ryhmien välillä. Liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöillä lahjoitusten merkitys on esitysluonnoksessa viitatus tutkimuksen mukaan selvästi pienempi kuin muilla järjestöillä. Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä kertalahjoitukset ovat tärkeämpi osa varainhankintaa. Ympäristöjärjestöillä lahjoituksen ovat tärkein rahoituksen lähde, ja niiden merkitys on suuri myös kehitysjärjestöillä. Lahjoitusvähennyksen laajentamisen tavoitteena on tehostaa järjestöjen mahdollisuuksia hankkia lisää yksityistä rahoitusta, mutta valitun rajausten takia vähennysoikeus ei koskisi esimerkiksi ympäristö- tai luonnonsuojelujärjestöille annettuja lahjoituksia. Esitys voisikin johtaa verovähennysoikeuden ulkopuolelle jäävien järjestöjen taloudellisen tilanteen heikkenemiseen tilanteessa, jossa lahjoituksilla on vielä suhteellisesti suurin merkitys näiden taloudelle. Valitut rajaukset eivät myöskään tue

yri­tysten vastuullisuustyötä. Toimialarajauksille tulisi nähdäksemme esittää perustelut, jotka ke­stävät kriittisen tarkastelun yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Ehdotettu vähennysoikeuden soveltamisalan laajentaminen aiheuttaisi tulkintaongelmia ja olisi myös altis muutoksille hallituspohjan muuttuessa. Uudistus voisi siten johtaa poukkoilevaan veropolitiikkaan, mitä emme pidä kannatettavana.

Lahjoitusvähennyksen tavoitteena on ollut se, että vähennyksen avulla saataisiin kohtuullisella julkisen sektorin panostuksella tieteen, taiteen ja suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämisen tukemiseksi lahjoituksia, jotka muutoin jäisivät ehkä kokonaan tekemättä. Ennen lahjoitusten verovähennyskelpoisuuden laajentamista olisi ollut suotavaa selvittää, miten nykyinen verovähennysjärjestelmä on vastannut sille asetettuihin tavoitteisiin, ja arvioida sen pohjalta järjestelmän kehittämistarpeita. Vaikka lahjoitusten verovähennyskelpoisuuden vähentämisellä sinänsä onkin kannatettavia tavoitteita, sääntelyn tulisi täyttää täsmällisyyden vaatimukset.

Pidämme luonnoksen toimialarajauksia ongelmallisina ehdotetun sääntelyn epätäsmällisyyden vuoksi. Esimerkiksi nuorisotyötä tai -toimintaa edistävällä tai tukevalla toiminnalla tarkoitettaisiin toimintaa, jolla edistettäisiin tai tuettaisiin nuorisolain 2 §:ssä säädettyjä kyseisen lain tavoitteita. Vastavasti liikunnan osalta tukeuduttaisiin liikuntalain 2 §:ssä säädettyihin yhtä lailla hyvin yleisen tason määritelmiin. Esityksen jatkovalmistelussa tulisi siksi arvioida keinoja minimoida sääntelyn aiheuttamat tulkintaongelmat sekä lahjoittajille että lahjansaajille. Mikäli esitetty toimialarajaus jatkovalmistelussa säilyy, esitykseen olisi syytä lisätä perusteluita valitulle rajaukselle.

Hallinnollinen taakka lisääntyy

Esitys lisäisi järjestökentällä hallinnollista taakkaa merkittävästi, millä voisi olla kielteisiä vaikutuksia erityisesti pienimpiin yhdistyksiin. Lahjoitusten verovähennyskelpoisuus edellyttäisi, että lahjoituksensaaja käyttää lahjoitusvarat vähennyskelpoiseen tarkoitukseen ja että lahjoituksensaaja toimittaa Verohallinnolle tiedot saamistaan vähennyskelpoisista lahjoituksista, niiden antajista ja siitä, mihin tarkoitukseen lahjoitus on käytetty antamalla vuosiluonnoksen.

Luonnoksen mukaan luonnollisen henkilön tai kuolinpesän ei tarvitsisi itse vaatia vähennystä. Yhteisöt ilmoittaisivat lahjoituksen nykyiseen tapaan. Jos saaja ei antaisi vuosiluonnosta, vähennystä ei hyväksyttäisi.

Nykytilanteessa yliopistot ja korkeakoulut antavat luonnollisten henkilöiden lahjoitusvähennyksen osalta saamistaan lahjoituksista vuosiluonnoksen ja

tiedot välittyvät vuosi-ilmoitukselta lahjanantajan esitäytetylle veroilmoitukselle, jolloin lahjanantajan ei ole tarpeen enää itse ilmoittaa tietoja Verohallinnolle. Lahjanantaja voi kuitenkin ilmoittaa lahjoitusvähennystä koskevat tiedot myös itse esitäytetyllä veroilmoituksellaan. Esityksestä käy ilmi (s. 8), että Verohallinnon mukaan noin 70 prosenttia lahjoittajan omista ilmoituksista on virheellisiä. Virheprosentti on huomattavan suuri, minkä takia perustellumpana vaihtoehtona verotuksen oikeellisuuden näkökulmasta näyttäytyisi se, että lahjansaaja ilmoittaisi tiedot. Tämä aiheuttaisi kuitenkin uusia ongelmia yhdistyksille ja säätiöille lisätyön ja järjestelmämuutosten takia. Käytännössä hankaluuksia aiheuttanee myös se, että lahjoitustensaa-jien tulisi kerätä tiedot lahjoittajien henkilötunnuksista lahjoitusten yhteydessä.

Lahjoittajien näkökulmasta ei ole kannatettavaa, että verovähennyskelpoisuus riippuisi muun ohella lahjansaajan toiminnasta, jota lahjoittaja ei käytännössä pysty kontrolloimaan. Lahjoittajalla ei näin tosiasiallisesti ole mahdollisuutta selvittää, mihin lahjoitusvarat on käytetty. Kun tällä ei ehdotuksen mukaan olisi itsenäistä mahdollisuutta ilmoittaa lahjoitusta verotukseen, myös lahjansaajan laiminlyönti ilmoittaa vuosi-ilmoitustiedot johtaisi lahjoituksen vähennyskelvottomuuteen.

Niille toimijoille, joilla on sekä verovähennyskelpoista toimintaa että ei-vähennyskelpoista toimintaa, aiheutuisi lisätyötä siitä, että nämä joutuisivat erittelemään toiminnan luonteen verovähennyskelpoisuuden osalta. Toisaalta on selvää, viranomaisilla tulisi olla tosiasialliset mahdollisuudet valvoa laissa säädettyjen edellytysten täyttymistä, mikä puolestaan edellyttää riittäviä resursseja. Verohallinnon toimintoja on yhä enenevässä määrin automatisoitu ja henkilöstöresursseja on leikattu osana valtionhallinnon säästötoimia.

Verohallinto voisi peruuttaa nimeämispäätöksensä, jos nimetty taho ei enää täyttäisi säädettyjä edellytyksiä. Nimetyn tahon tulisi myös viivytyksettä ilmoittaa Verohallinnolle, jos sitä koskevissa edellytyksissä tapahtuisi sellaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat sen kelpoisuuteen vastaanottaa vähennyskelpoisia lahjoituksia. Yleisemmällä tasolla esitysluonnoksessa tuodaan esiin (s. 13) Verohallinnon analyysien havainnot siitä, että erityisesti yhdistyksiä on mahdollista käyttää harmaan talouden toimijoiden työkaluna. Vaa-timuksella tilintarkastajasta ja rahankeräysluvasta pyritään osaltaan varmistamaan järjestelmän kontrollimahdollisuuksia.

Esitysluonnoksen mukaan lahjoituksen verovähennyskelpoisuudelta edellytettäisiin uutena vaatimuksena sitä, että Verohallinnon nimeämällä lahjoituksen saajana olevalla rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä tai lailla erikseen perustetulla julkisoikeudellisella säätiöllä on rahankeräyslupa.

Tämä olisi omiaan lisäämään hallinnollista taakkaa, sillä esitysluonnoksen mukaan (s. 10) tällä hetkellä tuloverolain 57 §:n mukaan nimetyistä hieman yli 200 tahosta vain vajaalla 90 eli noin on rahankeräyslupa. Pidämme todennäköisenä, että pienistä yhdistyksistä merkittävällä osalla ei ole rahankeräyslupaa. Näillä voisi olla myös resurssivaikeuksia hankkia tilintarkastaja lahjoitusvähennyksen takia, kun yhdistyslaki ei sitä edellytä. Esitämme, että ehdotuksia ja niiden vaikutuksia vielä arvioitaisiin jatkovalmistelussa.

Kiinnitämme huomiota, että ehdotuksen mukaan verovähennyskelpoinen lahjoitus ei edellytä, että se annetaan tuloverolain 22 §:ssä tarkoitetulle *yleishyödylliselle* yhteisölle. Esitysluonnoksen mukaan vaikuttaa esimerkiksi mahdolliselta, että lahjoitusvähennyksen kautta voitaisiin tukea mahdollisesti rajatun piirin harrastustoimintaa, mikä ei liene sääntelyn tarkoitus.

Rahankeräyslain määritelmä yleishyödyllisestä toiminnasta on varsin väljä, sillä lain 5 §:n mukaan rahankeräyslupa voidaan myöntää muun muassa Suomessa rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus. Lain 2 §:n 4 kohdan mukaan yleishyödyllisellä toiminnalla tarkoitetaan toimintaa yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa.

Ehdotusta luonnollisten henkilöiden lahjoitusvähennyksen muuttamisesta verosta tehtäväksi vähennykseksi voidaan pitää siltä osin lähtökohtaisesti perusteltuna, että se edistäisi verovelvollisten yhdenvertaisuutta, kun lahjoitusvähennyksestä saatava hyöty olisi tulotasosta ja ansiotuloverotuksen progressiosta riippumatta sama. Lahjoitusvähennys tulisi myös mahdolliseksi vain pääomatuloja saaville, mikä voisi osaltaan edistää lahjoitusten tekemistä.

Lahjansaajalle ehdotettujen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuksien laiminlyönnistä voitaisiin määrätä verotusmenettelystä annetun lain 22 a §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu. Koska laiminlyöntimaksua määrättäessä otetaan huomioon myös tiedonantovelvollisen annettavien tietojen määrä, pienelle yhdistykselle, joka on saanut paljon lahjoituksia, voisi seurata tuntuvaakin laiminlyöntimaksu. Verohallinnon olisi siksi hyvä ainakin uudistuksen alkuvaiheessa suhtautua pidättyvästi sanktioiden määräämiseen.

Suomen Yrittäjät

Juhana Brotherus
johtaja, pääekonomisti

Laura Kurki
johtava veroasiantuntija